

## **U IME ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA**

### **KNJIGA (MOLITVE) PETKA**

(tj. KNJIGA molitve koja se obavlja samo u petak, dakle jedanput sedmično -

### **KNJIGA DŽUME)**

#### **GLAVA**

uzakonjenosti (obavezne, neizostavne dužnosti molitve) petka zbog govora Allaha, uzvišen je (On, Allah): "... kada se je dozivalo (tj. kada se poziva) za molitvu od dana petka, pa žurite (trčite) k spominjanju Allaha, a ostavite (u taj čas) kupoprodaju. To vam je bolje za vas ako ste bili (takvi da) znate (ako znadijaste, ako znate)."

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, rekao je: izvijestio nas je Šuajb, rekao je: pričao nam je Ebu Zinad da je Abdurahman, sin Hurmuza, Aaredž, slobodnjak Rebi'ata, sina Harisa, pričao njemu da je on čuo Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), da je on čuo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Mi smo zadnji prestizači (tj. zadnji po postanku na ovome svijetu, a po stepenu i počasti za dobra djela bićemo prestizači, pobjednici, prvi na) sudnjem danu, ali oni (su ti što) se njima dala knjiga (od Boga) prije nas. Zatim ovo je njihov dan koji se uzakonio (naredio, zapovjedio) njima (tj. petak kao sedmični praznik bio je određen i njima, Židovima i kršćanima), pa su se razišli u njemu (u pogledu njega), pa je napatio nas Allah njemu (petku); sljedbenici (slijedioci): Židovi sutra (tj. u subotu), a kršćani poslije sutra (tj. prekosutra, u nedjelju imaju sedmični praznik, sedmičnu zajedničku molitvu)."

(Petak se u arapskom jeziku kaže: "jevmul - džumu'ati", a to znači: "dan skupa, sastanka skupljanja, sakupljanja", pa se u tom smislu može i treba shvatiti navedeni hadis. Kršćanima je bilo zapovjeđeno da se jedan dan u sedmici sastanu i da obavljaju zajedničku sedmičnu molitvu pa se nisu složili u tome koji je to dan, i najzad su uzeli nedjelju. To bi imale da znače gornje riječi: "..... ovo je njihov dan koji se uzakonio njima pa su se razišli u njemu,.....".)

#### **GLAVA**

vrijednosti kupanja (u) petak; i da li je (dužnost) na dijete da prisustvuje (molitvi) petka (petkom) ili (na) žene (tj. i da li i žene treba da idu na molitvu petka).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, rekao je: izvijestio nas je Malikj od Nafi'a, od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih

dvojice (s njima), da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Kada je došao (tj. Kada hoće da dođe, da ide) jedan (od) vas (na molitvu) petka, pa neka se okupa." (Veli se da izraz: "... jedan (od) vas...." obuhvata sve sljedbenike islama bez obzira na pol i doba starosti, dakle i djecu i žene.)

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda sina Esme, rekao je: pričao nam je Džuverijete od Malikja, od Zuhrije, od Salima, sina Abdullaha sina Umera, od Ibnu Umera da je Umer, sin Hataba, dok je on (bio) stajač (dok je stajao) u govoru (tj. dok je držao govor) petkom, kadli je unišao (kad uđe u bogomolju jedan) čovjek od prvih iseljenika (emigranata) od drugova Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pa ga je dozvao Umer:

"Koji je ovo čas?" (Prijekorno pitanje, tj. "Kamo tebe ranije?" Veli se da je taj čovjek bio Usman, sin Afana r.a.) Rekao je (onaj čovjek Umeru opravdavajući se): "Zaista ja sam se zabavio (zadržao, spriječio, tj. bio sam zaposlen toliko), pa se nisam obrnuo (vratio, tj. išao sa posla ni) k svojoj porodici, dok sam čuo pozivanje (na molitvu, dok sam čuo ezan; ili: dok nisam čuo ezan), pa nisam povećao (tj. pa nisam više radio kad sam čuo poziv nego to) da sam se očistio (običnim čišćenjem za molitvu - abdestio)." Rekao je (Umer opet prijekorno): "I čišćenje još (jedino, samo), a već si znao (tj. a već znaš) da poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, zapovjedaše kupanje (petkom da se obavi)."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, rekao je: izvijestio nas je Malikj od Safvana, sina Sulejma, od Ata'a, sina Jesara, od Ebu Seida Hudrije, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Kupanje dana petka (tj. Kupanje u petak; Kupanje petkom) je dužnost na svakoga zreloga (polno, koji ima poluciju)."

(Hanefijska pravna škola smatra da to ne znači obavezna dužnost, nego da je to dužnost koju je lijepo i pohvalno izvršavati.)

GLAVA

mirisa zbog petka (tj. namirisavanje petkom).

PRIČAO NAM JE Alija, rekao je: pričao nam je Haremija, sin Umareta, rekao je: pričao nam je Šubete od Ebu Bekjra, sina Munkjedira, rekao je: pričao mi je Amr, sin Sulejma, Ensarija, rekao je: svjedočim na Ebu Seida (da) je rekao: svjedočim na poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) je rekao:

"Kupanje petkom je dužnost na svakoga zreloga, i da očisti zube i da dotakne (kakvoga) mirisa (da se namiriše) ako je našao (tj. ako bude imao mirisa)." Rekao je Amr: "Što se tiče kupanja, pa svjedočim da je ono

dužnost. A što se tiče čišćenja zuba i (upotrebe) mirisa, pa Allah je znaniji, je li dužnost ono ili ne, ali ovako je u hadisu (rečeno)." Rekao je Ebu Abdullah (Buharija): On (tj. pripovjedač gornjega hadisa Ebu Bekjr, sin Munkjedira) je brat Muhameda, sina Munkjedira (koji se takođe naziva i nadimkom Ebu Bekjr kao i taj njegov brat, ali se naziva i svojim imenom Muhamed), a nije se imenovao (tj. ne naziva se svojim pravim imenom) ovaj Ebu Bekjr (brat Muhamedov). Predao ga je (gornji hadis) od njega (Ebu Bekjra, sina Munkjedira, brata Muhameda) Bukjejr, sin Ešedža, i Seid, sin Ebu Hilala, i brojnost (tj. skupina ljudi, i još nekoliko ljudi). A bio je Muhamed, sin Munkjedira, (svojstva da) se nadimči (tj. nazivaše se nadimkom) sa Ebu Bekjr i (sa) Ebu Abdullah.

## GLAVA

vrijednosti petka.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, rekao je: izvijestio nas je Malikj od Sumeja, slobodnjaka Ebu Bekjra, sina Abdurahmana, od Ebu Saliha Semana, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Ko se okupao petkom kupanjem (kojim se čisti od) nečistoće (nastale izljevom muškog sjemena, polucijom), zatim je otišao (zatim ode odmah u bogomolju gdje će se klanjati molitva petka - džuma), pa kao da je žrtvovao devu (kamilu); a ko je otišao (ko ode) u drugome času (poslije kupanja), pa kao da je žrtvovao kravu; a ko je otišao u trećem času, pa kao da je žrtvovao (ova riječ u svim navedenim i sljedećim rečenicama doslovno znači: približio, prinio na žrtvenik) rogatoga ovna; a ko je otišao u četvrtom času, pa kao da je žrtvovao kokoš; a ko je otišao u petom času, pa kao da je žrtvovao jaje. Pa kada je izašao vođa (na govornicu), prisustvuju (tj. pristupe) anđeli (meleki, koji su imali dužnost da popisuju one koji dolaze na molitvu petka - džumu, dakle ti anđeli prestanu pisati ljude, i pristupe da) slušaju opomenu (tj. prediku, vaz, govor imama, vođe u molitvi koji petkom prije molitve mora da održi propovjed kojom opominje i podstiče na vjerske dužnosti).

## GLAVA.

PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, rekao je: pričao nam je Šejban od Jahja-a, od Ebu Selemeta, od Ebu Hurejreta da je Umer, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), (imao i ovakav jedan slučaj):

Dok on govori petkom (na govornici), kadli je unišao (tj. kadli uniđe, uđe jedan) čovjek, pa je rekao Umer: "Zašto se zadržavate (toliko) od molitve (petkom)?" Pa je rekao (onaj) čovjek: "Nije ono (zadržavanje trajalo ništa više) osim (toliko) da sam čuo dozivanje (poziv- ezan) pa sam se očistio (abdestio, i odmah krenuo)." Pa je rekao (Umer): "Zar niste čuli

Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori: "Kada je otišao (tj. kada hoće da ode, pođe, krene) jedan (od) vas k (molitvi) petka (džumi), pa neka se okupa."

## GLAVA

masti (za uljepšavanje) zbog petka.

PRIČAO NAM JE Adem, rekao je: pričao nam je Ibnu Ebu Zi'b od Seida Makburije, rekao je: izvijestio me moj otac od Ibnu Vedi'ata, od Selmana Farisije, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Neće se okupati (jedan) čovjek petkom, i očistiti se koliko je mogao (da izvrši) od čišćenja, i namazati se od svoje masti, ili dotaknuti od mirisa svoje kuće, zatim (da) izađe pa ne rastavi (tj. ne tiska se u bogomolji) između dvojice, zatim (da) klanja što mu se propisalo, zatim šuti kada govori vođa ( - neće nikada to sve tako izvršiti i postupiti, a da će drukčije biti nagrađen) osim (tako da) se oprostilo (ili: da će se oprostiti) njemu što (je pogriješio malih grijeha) između njega (tj. između toga petka) i između zadnjega (sljedećeg) petka."

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, rekao je: izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je Tavus: rekao sam Ibnu Abasu:

Spominju da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao: "Okupajte se petkom, i operite vaše glave iako niste bili nečisti (polucijom, iako se niste zanečistili polucijom), i pogodite (tj. dohvatite, uzmite štogod) od mirisa." Rekao je Ibnu Abas: "Što se tiče kupanja, pa da (tj. pa to je rekao); a što se tiče mirisa, pa neću znati (tj. pa ne znam je li to rekao)."

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Musa-a, rekao je: izvijestio nas je Hišam da je Ibnu Džurejdž izvijestio njih, rekao je: izvijestio me Ibrahim, sin Mejsereta, od Tavusa, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice (s njima), da je on spomenuo govor Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, o kupanju petkom, pa sam rekao Ibnu Abasu:

"Da li dotaknuti (čovjek kakvog) mirisa ili masti ako je bilo (toga) kod njegove porodice?" Pa je rekao: "Neću ga znati (tj. Ne znam to)."

## GLAVA:

Obući će (čovjek petkom) najljepše što nađe (tj. najljepše što ima).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, rekao je: izvijestio nas je Malikj od Nafi'a, od Abdullaha, sina Umera, da je Umer, sin Hataba, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), vidio (jedan) ogrtač sa svilenim prugama (širokima kao kajiš, remen - to znači: "sijerae") kod vrata bogomolje (tj. prodaje se pred bogomoljom, pred samim njezinim vratima), pa je rekao:

"O poslaniče Allaha, da si sebi kupio ovu (haljinku) pa je obukao petkom i za (primanje, prilikom primanja) izaslanstva kada stignu (dođu) tebi." Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "Oblači ovo samo (onaj) ko (je takav da) nema udjela njemu u (ili: na) budućem svijetu." Zatim su došli poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, od nje (od takve iste vrste ogrtača) ogrtači, pa je darovao Umeru, sinu Hataba, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), od njih (jedan) ogrtač, pa je rekao Umer: "O poslaniče Allaha, oblačiš mi ga (tj. daruješ mi ga da ga oblačim), a već si rekao o (ovakvom) ogrtaču Utarida (koji ga je prodavao prije kraćeg vremena pred bogomoljom, rekao si ono) što si rekao." Rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "Zaista ja ti ga nisam obukao zato (da) ga oblačiš (tj. nisam te odio s njim, nisam ti ga dao kao odjeću zato da ga nosaš, da ga upotrebljavaš za oblačenje, za svoju odjeću)." Pa ga je obukao (tj. Pa je taj darovani ogrtač dao za odjeću) Umer, sin Hataba, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), (jednome) bratu svome (doslovno: što ga je imao) u Meki, idolopokloniku (tj. svome bratu koji je još bio idolopoklonik i živio u Meki).

## GLAVA

zubočistke petkom - čišćenje (četkicom) zuba petkom.

(Riječi "sivakj" i "misvakj" u ili na arapskom jeziku znače naročito drvo kojim su Arapi čistili zube, a i danas neki njime to čine. To drvo raste u Arabiji i prethodno se uredi da se njime mogu čistiti zubi. U daljem tekstu to će se drvo prevoditi i nazivati sa izrazom "zubočistka", jer je to ipak nešto drugo negoli čačkalica. Izraz "zubočistka" je neobičan ali ipak, u nedostatku boljeg izraza, odgovara i pristaje za to drvo.)

A rekao je Ebu Seid od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da je imao običaj da) čisti zube (zubočistkom - misvakjom).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, rekao je: izvijestio nas je Malikj od Ebu Zinada, od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Da nije (toga) da bih otežao (da bih dotužio, ako bi to zapovjedio) na (za) svoju sljedbu (svojoj sljedbi), ili na ljude (tj. dotužio bih sljedbi, ili ljudima), zaista bi im zapovjedio za zubočistku (da je upotrebljavaju) sa svakom molitvom."

PRIČAO NAM JE Ebu Mamer, rekao je: pričao nam je Abdul-Varis, rekao je: pričao nam je Šuajb, sin Habhaba, rekao je: pričao nam je Enes, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Mnogo sam činio (tj. Mnogo činim, a to znači: Mnogo se obraćam) na vas u (vezi toga da upotrebljavate) zubočistku (misvakj)."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Kjesira, rekao je: izvijestio nas je Sufjan od Mensura i Husajna, od Ebu Vaila, od Huzejfeta, rekao je:

Bio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, kada je ustao (i u dijelu) od noći, (bio je običaja da) pere (ili trlja zubočistkom - misvakjom) svoja usta.

## GLAVA

(onoga) ko je sebi očistio zube sa zubočistkom - misvakjom (nekoga drugoga) osim njega (tj. osim sebe, a to znači tuđom zubočistkom, a ne svojom).

PRIČAO NAM JE Ismail, rekao je: pričao mi je Sulejman, sin Bilala, rekao je: rekao je Hišam, sin Urveta: izvijestio me moj otac od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje (s njom), rekla je:

Unišao je Abdurahman, sin Ebu Bekjra, a sa njim je (bila) zubočistka (misvakj), čisti (sebi) zube sa njom, pa je pogledao k njemu poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa sam rekla njemu (Abdurahmanu): "Daruj (Daj) mi ovu (tj. tu) zubočistku (misvakj)." Pa mi ju je darovao, pa sam je slomila, zatim sam je žvakala (da je isitni i udesi da se može s njome čistiti), pa sam je darovala (dala) poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je (sebi) čistio zube s njom (zubočistkom), a on je (za to vrijeme) prslonjač (sebe, tj. prslanja se, oslanja se) k mojim prsima (tj. na moja prsa).

## GLAVA

(onoga) što se čita (uči) u molitvi zore (sabahu) petkom.

PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, rekao je: pričao nam je Sufjan od Sa'da, sina Ibrahima, od Abdurahmana, on je sin Hurmuza, Aaredž, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), rekao je:

Bio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da napamet) čita (uči) u (molitvi) zore (sabahu) petkom "Elif Lam Mim. Objavljivanje...." i "Da li došlo na čovjeka...." (tj. čitaše, učio je poglavlja iz Kur'ana koja počinju sa navedenim riječima).

## GLAVA

(molitve) petka (džume) u selima i gradovima.

PRİČAO NAM JE Muhamed, sin Musena-a, rekao je: pričao nam je Ebu Amir Akadija, rekao je: pričao nam je Ibrahim, sin Tahmana, od Ebu Džemreta Dabu'ije, od Ibnu Abasa da je on rekao:

"Zaista prva (molitva) petka (džume - što) se uspostavila petkom (stalno, redovno) poslije (molitve) petka (džume) u bogomolji poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, je (molitva petka - džuma) u bogomolji (plemena) Abdul-Kajs u Džuvasa - u (mjestu, selu ili naselju u jednom kraju) od Bahrejna."

PRİČAO NAM JE Bišr, sin Muhameda, Mervezija, rekao je: izvijestio nas je Abdullah, rekao je: izvijestio nas je Junus od Zuhrije, rekao je: izvijestio nas je Salim, sin Abdullaha, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice (s njima), rekao je: čuo sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Svaki (od) vas je (jedan) pastir (nečega, tj. zadužen je da o nečemu vodi brigu, da nešto čuva kao što pastir, čoban čuva stado, ovce)." A povećao je Lejs (tj. više, opširnije je pričao Lejs rekavši): rekao je Junus: pisao je Ruzejk, sin Hukjejma, k Ibnu Šihabu, a ja sam sa njim tada (bio) u Vadil-Kira-u (to je grad u Hidžazu prema Siriji): "Da li vidiš (tj. Da li smatraš za potrebno) da uspostavljam molitvu petka (džumu)?" A Ruzejk je (tada bio) namjesnik na zemlji (ili: nad zemljom što) ju (je) radi (obrađuje), i u njoj (u toj zemlji bila) je skupina od (stanovnika) Sudana i (drugih) osim njih; i Ruzejk je tada (bio zapovjednik) na Ejli (tj. nad gradom Ejlom).

(Grad Ejla je mjesto u Arabiji na morskoj obali.)

(U stvari Ejla je grad koji je nekad postojao na obali Crvenog Mora, ali sada ne postoji. Ruzejk je bio zapovjednik Ejle i namjesnik za područje oko Ejle. To područje je i obrađivao, pa je zato i pitao pismenim putem Ibnu Šihaba da li treba na zemlji, tj. u selima i naseljima izvan grada Ejle uspostaviti da se klanja molitva petka - džuma.)

Pa je pisao Ibnu Šihab, a ja slušam (čujem, kaže Junus, tj. čujem kako Ibnu Šihab diktira svome pisaru pismo Ruzejku u kojem) zapovijeda njemu da uspostavi molitvu petka (džume), (i još) izvješćuje njega da je Salim pričao njemu da Abdullah, sin Umera, govori: čuo sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori: "Svaki (od) vas je (jedan) pastir, i svaki (od) vas je pitan (tj. odgovoran) o svome stadu (za svoje stado): vođa (rukovodilac) je pastir i pitan (odgovoran je) za svoje stado (za svoje potčinjene); i čovjek je pastir u svojoj porodici i on je pitan (odgovoran) za svoje stado; i žena je pastirica u kući svoga muža i pitana (odgovorna je) za svoje stado; i sluga je pastir u imanju svoga gospodara i pitan (odgovoran je) za svoje stado." Rekao je: "I mislim da je već (još) rekao: i čovjek je pastir u imanju svoga oca i (biće) pitan za svoje stado; i svaki (od) vas je pastir i (biće) pitan (odgovoran) za svoje stado."

GLAVA:

Da li je na (onoga) ko nije prisustvovao (molitvi) petka (džumi, dužnost) kupanje (pa bio taj, bilo da je) od žena, i djece i (neko drugi) osim njih (tj. bio on čovjek, bilo da je žena ili dijete).

A rekao je Ibnu Umer: "Kupanje je samo (dužnost) na (onoga) ko (je taj što) je dužnost na njega (molitva) petka (džuma).

PRİČAO NAM JE Ebul-Jeman, rekao je: izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je: pričao mi je Salim, sin Abdullaha, da je on čuo Abdullaha, sina Umera, (da) govori: čuo sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Ko je došao od vas (tj. Ko hoće da ide od vas na molitvu) petka (džume), pa neka se okupa."

PRİČAO NAM JE Abdullah, sin Meslemeta, od Malikja, od Safvana, sina Sulejma, od Ata-a, sina Jesara, od Ebu Seida Hudrije, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Kupanje (u) danu petka (petkom) je dužnost na svakoga zreloga (polno, tj. koji ima poluciju)."

PRİČAO NAM JE Muslim, sin Ibrahima, rekao je: pričao nam je Vuhejb, rekao je: pričao nam je Ibnu Tavus od svoga oca, od Ebu Hurejreta, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Mi smo zadnji (postankom i po dobijanju, dobivanju objave, a) prestizači (tj. a prvi po vrlinama na) sudnjem danu. Dobili su (oni, Židovi i kršćani od Uzvišenog Boga) knjigu prije nas, a mi smo je dobili (a nama se dala) poslije njih, pa ovo je dan (petak) koji (je taj što) su se razišli (ili: prepirali) u (vezi) njega, pa je napatio nas Allah (da ga mi uzmemo kao sedmični praznik), pa sutra (sutra dan) je za Židove (tj. subota), a poslije sutra (tj. prekosutra, nedjelja) je za kršćane." Pa je zašutio, zatim je rekao: "Dužnost je (tj. Pravo je, treba) na svakoga muslimana da se okupa u svakih sedam dana (u jednom) danu (tj. jedan dan, jednoga dana u svako sedam dana tako da) opere u njemu svoju glavu i svoje tijelo." Predao ga je Eban, sin Saliha, od Mudžahida, od Tavusa, od Ebu Hurejreta, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Za Allaha je, uzvišen je (On), (tj. Bogu Uzvišenom pripada, ili: Uzvišeni Bog ima) na svakom muslimanu pravo da se okupa (musliman) u svakih sedam dana (jednoga) dana."

PRİČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Šebabete, pričao nam je Verka' od Amra, sina Dinara, od Mudžahida, od Ibnu Umera, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Dozvolite ženama u noći (da i one idu) k bogomoljama (a kada mogu po noći, zašto ne mogu po danu, a to znači da bi trebale da idu i petkom)."

PRIČAO JE NAMA Jusuf, sin Musa-a, pričao nam je Ebu Usamete, pričao nam je Ubejdulah, sin Umera, od Nafi'a, od Ibnu Umera, rekao je:

Bila je (jedna) žena (supruga) Umera (običaja da) prisustvuje molitvi jutro (sabahu) i večeri (jaciji) u skupini u bogomolji (džamiji), pa se reklo njoj: "Zašto izlaziš, a već znadeš da Umer mrzi (ne odobrava) to, i ljubomoran je?!" Rekla je: "A šta ga sprečava da mi zabrani?" Rekao je: "Sprečava ga govor poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "Ne sprečavajte robinje Allaha (da odlaze u) bogomolje Allaha."

(Veli se da je toj ženi bilo ime 'Atikjetu.)

## GLAVA

dopuštenja (ili: olakšanja) ako nije prisustvovao (molitvi) petka (džumi) u (po) kiši (tj. u kišnom danu).

PRIČAO NAM JE Museded, rekao je: pričao nam je Ismail, rekao je: izvijestio me Abdul-Hamid, drug Zijadije, rekao je: pričao nam je Abdullah, sin Harisa, sin strica Muhameda (strica Muhamedova, Muhameda) sina Sirina, rekao je Ibnu Abas svome pozivaču (mujezinu, na molitvu petkom - džumi) u kišovnom (kišovitom) danu: "Kada si rekao (tj. Kada rekneš, kažeš, izgovoriš): "Svjedočim da je Muhamed poslanik Allaha!", pa ne reci: "Dodji na molitvu!" Reci (mjesto toga ovo): "Klanjajte u vašim kućama." Pa kao da su ljudi držali ružnim (tj. osuđivali ovaj postupak Ibnu Abasa). Rekao je (Ibnu Abas): "Činio je njega (tj. ovaj postupak prije mene onaj) ko je (taj što je) on bolji od mene. Zaista molitva petka (džuma) je dužnost (odsječna, odlučna), a zaista ja sam mrzio (tj. nisam želio) da vas stavljam u poteškoću (da vam otežavam) pa (da) idete u blatu i sklizavici."

## GLAVA

od gdje (odakle, iz kojega udaljenja, daljine) će se dolaziti molitvi petka (džumi), i na koga je ona dužnost zbog govora Allaha, uzvišen je (On): ".... kada se dozivalo (pozvalo) za molitvu od dana petka, pa potrcite k spominjanju Allaha...."

A rekao je Ata': "Kada si bio u sakupljenom (sabranom, tj. velikom) selu, pa se dozivalo za molitvu od dana petka (za džumu), pa dužnost je na tebe da joj prisustvuješ: čuo si dozivanje (poziv) ili ga nisi čuo (tj. čuo ti ezan ili ne čuo)." A bio je Enes, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), u svome dvorcu (nekih) vremena (bio je običaja da) uspostavi (tj. da klanja) molitvu petka (džume), a (nekih) vremena neće uspostaviti (klanjati) molitvu petka (džume, tj. a nekada ne klanjavaše molitve petka). A on (njegov dvorac) je u Zaviji (selu udaljenom od Basre) dva fersaha.

("Fersah" je mjera koja po starijim tumačima ima tri "mila", a "mil" je četiri hiljade koraka. U pogledu ove verzije o Enesu ima više tumačenja. Jedni kažu da je nekad klanjavao, klanjao džum'u, ali u dvorcu sa onima što su bili sa njim, a drugi klanjavaše je u bogomolji grada Basre, a ne u

svome dvorcu. Nekad je nije klanjao jer je smatrao da je nije dužan klanjati zbog velike udaljenosti. Udaljenost je iznosila dva fersaha, pa prema tome ko je toliko udaljen od grada, nije dužan klanjati džum'u. Dva fersaha bi iznosila dvadeset i četiri hiljade koraka.)

PRIČAO NAM JE Ahmed, rekao je: pričao nam je Abdullah, sin Vehba, rekao je: izvijestio me Amr, sin Harisa, od Ubejdulaha, sina Ebu Džafera, da je Muhamed, sin Džafera sina Zubejra, pričao njemu od Urveta, sina Zubejra, od Aiše, žene Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekla je:

Bili su ljudi (običaja da) se redaju (smjenjuju, tj. da naizmjenično dolaze na molitvu, jedni jedne sedmice, a drugi druge) petkom iz svojih stanova (prebivališta) iz Avalija."

(Avali je ime kraja iz okolice Medine).

Pa dolaze u prašini (tj. u vrijeme kada je bio put prašljiv), pogodi ih prah (prašina, upraše se) i znoj, pa izlazi iz njih znoj. Pa je došao poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (jedan) čovjek od njih, a on je kod mene, pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Da ste se vi očistili za ovaj vaš dan!" (To jest: Da ste se od prašine i znoja očistili u ovom vašem danu, bilo bi ljepše.)

GLAVA:

Vrijeme (molitve) petka (džume) je kada je otišlo (prošlo kulminacionu tačku) Sunce, a takođe se predaje (prenosi to) od Umera, i Alije, i Nu'mana, sina Bešira, i Amra, sina Hurejsa, bio zadovoljan Allah od njih (s njima).

PRIČAO NAM JE Abdan, rekao je: izvijestio nas je Abdullah, rekao je: izvijestio nas je Jahja, sin Seida, da je on pitao Amretu o kupanju petkom, pa je rekla: rekla je Aiša, bio zadovoljan Allah od nje (s njom):

Bili su ljudi sluge njihovih (tj. svojih) osoba (a to znači: sami sebe su posluživali, sami sebi su radili svoje poslove); i bili su, kada su odlazili k molitvi petka (džumi), (bili su) odlazili (odlazili bi) u svojim oblicima (tj. s posla su odlazili odmah onako u bogomolju), pa se reklo njima: "Da ste se okupali!"

PRIČAO NAM JE Surejdž, sin Numana, rekao je: pričao nam je Fulejh, sin Sulejmana, od Usmana, sina Abdurahmana sina Usmana, Tejmije, od Enesa, sina Malikja, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), da Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, klanjavaše (klanjao je molitvu) petka (džume) kada se nagne (krene) Sunce (na zapad iz kulminacione tačke).

PRIČAO NAM JE Abdan, rekao je: izvijestio nas je Abdullah, rekao je: izvijestio nas je Humejd od Enesa, rekao je:

Bili smo (običaja da) poranimo (tj. idasmo, išli smo rano od kuća) u petak (tj. u bogomolju petkom), a spavasma (spavali smo, ili: odmarasmo po danu) poslije (molitve) petka (džume).

GLAVA:

Kada se pojačala (zažestila, upekla) vrućina petkom.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Ebu Bekjra, Mukademija, rekao je: pričao mi je Haremija, sin Umareta, rekao je: pričao nam je Ebu Haldete, on je Halid, sin Dinara, rekao je: čuo sam Enesa, sina Malikja, (da) govori:

Bio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, kada se (kada bi se) pojačala (zažestila) studen, (bio bi) poranio (požurio bi) sa molitvom; a kada se pojačala (zažestila) vrućina, zastudio bi (rashladio bi, tj. očekao bi da zahladi, da malo popusti vrućina, pa bi se onda bavio) sa molitvom. Misli (na molitvu u) petak. Rekao je Junus, sin Bukjejrja: izvijestio nas je Ebu Haldete i rekao: "..... sa molitvom", a nije spomenuo: (u) petak. A rekao je Bišr, sin Sabita: pričao nam je Ebu Haldete, rekao je: Klanjao je sa nama (jedan) zapovjednik (molitvu u) petak (džumu), zatim je rekao Enesu, bio zadovoljan Allah od njega (s njim) (dakle pitao je Enesa r.a.): "Kako je bio Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (postupao kada je htio da) klanja podne (tj. Kako klanjavaše podne)?"

(Veli se da je ovo pitanje postavio Enesu zapovjednik Hakjem, stričević Hadžadža, a i on kao i Hadžadž bi oduljivao "hutbu-propovjed", pa su mu neki prigovarali. Zbog tih prigovora je postavio upit Enesu; Kaže se da mu je Enes odgovorio da je Muhamed a.s. zimi poranio, požurio da klanja podne, a ljeti bi očekao, sačekao dok zahladni. Ali iz ovoga razgovora Enesa i zamjenika i stričevića Hadžadžova neki još zaključuju da je vrijeme molitve u petak isto kao i vrijeme podne u obične dane, a to znači pošto Sunce prođe kulminacionu tačku i skrene na zapadnu stranu merdijana, pa se ne može klanjati prije toga momenta kako to neki tvrde da se molitva petka, džuma može i prije zevala klanjati.)

GLAVA

idenja (polaska) k (molitvi) petka (na džumu); i (GLAVA) govora Allaha, veličajan je Njegov spomen: ".... pa potrčite k spominjanju Allaha...."; i (GLAVA onoga) ko je rekao: "sa'j" (ta riječ zanči: trčanje, žurenje, a znači: idenje, polaženje, trudenje, trud, nastojanje) je radenje (rad) i odlaženje zbog Njegovoga govora, uzvišen je (On): "..... i radio je za nju (za sreću na budućem svijetu) njezinim radom.....".

A rekao je Ibnu Abas, bio zadovoljan Allah od njih dvojice (s njima): "Zabranjena je kupoprodaja tada (u to vrijeme, kada se poziva na molitvu petka - na džum'u)." A rekao je Ata': "Zabranjeni su obrti (zanati), svi (od) njih (u to vrijeme)." A rekao je Ibrahim, sin Sa'da, od Zuhrije: "Kada je pozvao pozivač (na molitvu, mujezin ezanio na) dan petka, a on (tj. a čovjek) je putnik, pa na njega je (dužnost, dužnost mu je) da prisustvuje (molitvi petka - džumi)."

PRİČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, rekao je: pričao nam je Jezid, sin Ebu Merjema, rekao je: pričao nam je Abajete, sin Rifa'ata, rekao je: stigao me Ebu Abs, a ja idem k (molitvi) petka, pa je rekao: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Ko (je takav da) su se zaprašile njegove noge, dvije (obe, ili: njegova dva stopala) u putu Allaha (tj. na Božijem putu, zabranio ga je Allah na Vatri (tj. na vatri pakla da ga kažnjavaju, pate - zabranio je da ga kažnjava, pati)."

PRİČAO NAM JE Adem, rekao je: pričao nam je Ibnu Ebu Zi'b, rekao je: pričao nam je Zuhrija od Se'ida i Ebu Selemeta, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio. A pričao nam je Ebul-Jeman, rekao je: izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je: izvijestio me Ebu Selemete, sin Abdurahmana, da je Ebu Hurejrete rekao: čuo sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Kada se podigla (uspostavila) molitva, pa ne dolazite (ne pristupajte) joj (na način da) trčite (žurite k njoj), i dolazite joj (na način da joj) idete. Na vas je smirenost (spokojstvo, tj. Držite se spokojno, dostojanstveno), pa što ste stigli, pa klanjajte, a što vas je prošlo (mašilo), pa upotpunite (doklanjajte, nadoklanjajte)."

PRİČAO NAM JE Amr, sin Alije, rekao je: pričao mi je Ebu Kutejbete, rekao je: pričao nam je Alija, sin Mubarekja, od Jahja-a, sina Ebu Kjesira, od Abdullaha, sina Ebu Katadeta, neću ga znati (tj. ne znam ga da je pričao od nekoga drugoga) osim od njegovoga (tj. od svoga) oca (od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je: "Ne ustajte - prije časa - da me vidite, tj. dok ne vidite mene, i na vas je smirenost, tj. i držite se smirenosti, spokojsva.").

GLAVA:

Neka ne rastavlja između dvojice (tj. neka ne rastavlja dvojicu prolazeći između njih gazeći ih i tiskajući ih unutar džamije) petkom.

PRİČAO NAM JE Abdan, rekao je: izvijestio nas je Abdullah, rekao je: izvijestio nas je Ibnu Ebu Zi'b od Seida Makburije, od njegova oca, od Ibnu Vediata, od Selmana Farisije, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ko se okupao petkom, i očistio sa sa (onim) što je mogao od čišćenja, zatim se namazao ili je dotaknuo od (kakvog) mirisa (makar malo, namirisao se), zatim je otišao (tj. došao u bogomolju) pa nije rastavio između dvojice (nije rastavio dvojicu), pa je klanjao što se propisalo njemu (da klanja), zatim kada je izašao vođa (na govornicu), šutio je (tj. slušao je on propovjed vođe) - oprostilo se njemu što je bilo između njega (toga petka) i između zadnjega petka (a neki vele: i između drugoga, tj. budućega petka što bude manjega grijšenja)."

## GLAVA:

Neće podignuti (ili: Neće podizati) čovjek svoga brata (tj. muslimana) petkom i sjesti u njegovo mjesto (tj. neće ga podignuti pa sjesti na njegovo mjesto).

PRIČAO JE NAMA Muhamed, rekao je: izvijestio nas je Mahled, sin Jezida, rekao je: izvijestio nas je Ibnu Džurejdž, rekao je: čuo sam Nafi'a (da) govori: čuo sam Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice (s njima), (da) govori:

"Zabranio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, da podigne čovjek svoga brata iz njegova mjesta sjedenja i (da) sjedne u njega (u ili na to mjesto sjedenja on umjesto svoga brata - muslimana)." Rekao sam Nafi'u: "Petkom (U petak)?" Rekao je: "Petkom (u petak) i osim njega (tj. i u ostale dane to ne treba da čini)."

## GLAVA

poziva (na molitvu) petkom (ezan petkom kad je džuma).

PRIČAO NAM JE Adem, rekao je: pričao nam je Ibnu Ebu Zi'b od Zuhrije, od Saiba, sina Jezida, rekao je:

Bio je doziv (tj. poziv na molitvu) petkom, prvi (od) njega (tj. prvi je poziv -ezan, poziv kojim se poziva na molitvu; a drugi poziv je poziv na podizanje i stupanje u samu molitvu, a taj drugi se zove "ikamet" - pa prvi poziv je bio, tj. učio se petkom u samoj bogomolji) kada je sjeo vođa na govornicu na vremenu (tj. za vrijeme) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, i Ebu Bekjra i Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice (s njima). Pa pošto je bio (tj. postao halifom) Usman, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), i umnožili se ljudi (muslimani u Medini), povećao je (Usman) treći doziv (poziv na molitvu petkom, koji se u stvari vikao, učio prvi i van bogomolje, pred bogomoljom) na Zevra-u (na Zevri).

(Rekao je Ebu Abdullah Buharija: Zevra' je jedno mjesto u trgu, na čaršiji, pijaci Medine. Veli se da je to mjesto na trgu bilo uzdignuto, uzvišeno. Jedni opet kažu da je to ime jednom velikome kamenu kod vrata bogomolje, drugi vele da je to uzvišenje kao minare blizu bogomolje, treći kažu to je minare, a četvrti govore da je to ime jedne visoke kuće na trgu Medine sa koje je poziv na molitvu najprvo, prvo petkom vikan, učen.)

## GLAVA

jednoga pozivača petkom.

PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, rekao je: pričao nam je Abdul-Aziz, sin Ebu Selemeta, Madžišun od Zuhrije, od Saiba, sina Jezida, da je (onaj) koji je povećao (tj. dodao, uveo) treće pozivanje petkom (da je to bio) Usman, sin Afana, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), (a to je učinio) kada su se umnožili stanovnici Medine, i nije bio za (tj. u) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (drugi) pozivač (poziv, petkom) osim jedan (osim jednoga). A bilo je pozivanje petkom (na molitvu prije tog a samo) kada sjedne vođa, misli (kada sjedne na) govornicu (propovjedaonicu).

GLAVA:

Odgovoriće (tj. pratiće, izgovaraće za pozivačem - mujezinom, rečenice poziva - ezana) vođa na govornici kada je čuo doziv (kada čuje poziv).

PRIČAO NAM JE Ibnu Mukatil, rekao je: izvijestio nas je Abdullah, rekao je: izvijestio nas je Ebu Bekjr, sin Usmana sina Sehla sina Hunejfa, od Ebu Umameta, sina Sehla sina Hunejfa, rekao je: čuo sam Muavijeta (Muaviju), sina Ebu Sufjana, a on je sjedač (sjedi) na govornici (i postupa ovako): pozivao je pozivač (ezanio je mujezin i) rekao je:

"Allah je veći (od svega i svakoga), Allah je veći!", rekao je (i) Muavija: "Allah je veći, Allah je veći!"; rekao je: "Svjedočim da nema božanstva osim Allah!", pa je rekao Muavija: "I ja." Pa pošto je rekao: "Svjedočim da je Muhamed poslanik Allaha", pa je rekao (i) Muavija: "I ja." Pa pošto je izvršio pozivanje (pozivač), rekao je (Muavija): "O ljudi, zaista ja sam čuo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, na ovome mjestu kada je pozivao pozivač, (da) govori (Muhamed a.s. ono) što ste čuli od mene od moga govorenja (govora, tj. da izgovara ono što ste čuli da ja izgovaram)."

GLAVA

sjedenja na govornici kod pozivanja (poziva - ezana).

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukkejra, rekao je: pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba da je Saib, sin Jezida, izvijestio njega da je drugo pozivanje (drugi ezan) petkom (da) ga je zapovjedio Usman kada su se umnožili stanovnici (tj. posjetio) bogomolje, a bilo je pozivanje petkom (samo) kada sjedne vođa (na govornicu prije propovjedi).

GLAVA

pozivanja (poziva - ezana) kod govora (tj. prije govora, prije propovjedi).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Mukatila, rekao je: izvijestio nas je Abdullah, rekao je: izvijestio nas je Junus od Zuhrije, rekao je: čuo sam Saiba, sina Jezida, (da) govori:

Zaista poziv petkom bio je prvi (od) njega kada sjedne vođa petkom (na džumi) na govornicu u vrijeme poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i Ebu Bekjra i Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice (s njima). Pa pošto je bilo (tako i) u vladavini Usmana, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), a umnožili su se (oni, ljudi) - zapovjedio je Usman petkom treći poziv, pa se pozivao (vikao se, izgovarao se) on na Zevra-u, pa se ustalila (pa je ostala stalno) stvar na tome.

## GLAVA

govora (propovjedi) na govornici.

A rekao je Enes: "Govorio je (propovjedaio je) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, na govornici."

("Hutbetun" i "hatabe" znači govoriti nekome izravno u lice o nečemu.)

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, rekao je: pričao nam je Jakub, sin Abdurahmana sina Muhameda sina Abdullaha sina Abda, Karija Kurejšija Iskjenderanija, rekao je: pričao nam je Ebu Hazim, sin Dinara, da su (neki) ljudi došli Sehlu, sinu Sa'da, Sa'idiji, a već su sumnjali (ili: a već su se prepirali) o govornici (džamije Muhameda a.s. u Medini) od čega je njezino drvo, pa su ga pitali o tome, pa je rekao:

"Tako mi Allaha, zaista ja sigurno poznajem od čega je ona, i zaista već sam je vidio prvoga dana (u kojem) se postavila i prvoga dana (u kojem) je sjeo na nju poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Poslao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, k (ženskoj) omsici, (jednoj, nekoj) ženi, već ju je imenovao Sehl (ali je pripovjedač zaboravio ime), (i toj ženi je poručio): "Zapovjedi tvome (svome) dječaku stolaru da napravi za mene (meni nešto od nekoliko) drveta (da) sjednem na njih kada govorim ljudima." Pa mu je zapovjedila, pa ih je napravio (načinio) od tamariska (iz mjesta) Gabe. ("Gabetun" znači šuma, gora; ali ovdje znači ime mjesta u okolini Medine zvanog Avali i to Gabe je prema Siriji.) Zatim ih je donio (materij), pa je poslala (ta drveta, tj. govornicu koja se imala, trebala da sastavi iz tih drveta) k poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je zapovjedio za njih pa su se postavila eto ovdje. Zatim sam vidio poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) je klanjao na njima, i veličao je, a on je na njima, zatim se naklonio (učinio pregib, rukju'), a on je na njima, zatim je sišao natraške pa je ničičio (učinio sedždu) u temelju (tj. u podnožju) govornice, zatim se povratio (na drva od kojih je sastavljena govornica u nastavio je klanjanje). Pa pošto je završio (klanjanje), okrenuo se ljudima pa je rekao: "O ljudi, učinio sam ovo (tj. klanjao sam na govornici) samo zato (da) se povodite za mnom i zato (da) se poučite mojoj molitvi."

PRIČAO NAM JE Seid, sin Ebu Merjema, rekao je: pričao nam je Muhamed, sin Džafera, rekao je: izvijestio me Jahja, sin Seida, rekao je: izvijestio me Ibnu Enes da je čuo Džabira, sina Abdullaha, rekao je:

Bilo je (jedno) deblo (panj palme u bogomolji što je običavao da) stane do njega (uz njega) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio. Pa pošto se postavila njemu govornica, čuli smo za deblo (tj. u debla, u deblu, u panju da ima nešto, neki glas, ton) kao glasovi kamila (deva koje su blizu oteljaja pa stenju i ječe) dok je sišao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pa je stavio svoju ruku na njega (na to deblo). Rekao je Sulejman od Jahja-a, izvijestio me Hafs, sin Ubejdulaha sina Enesa, da je on čuo Džabira (da priča slučaj koji je prethodno naveden).

PRIČAO NAM JE Adem, sin Ebu Ijasa, rekao je: pričao nam je Ibnu Ebu Zi'b od Zuhrije, od Salima, od njegova oca (Abdullaha, sina Umera), rekao je: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori na govornici, pa je rekao:

"Ko je došao (tj. Ko hoće da dođe) k (molitvi) petka (džumi), pa neka se okupa."

GLAVA

govora (propovjedi) stojeći.

A rekao je Enes: "Dok Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, govori stojeći...."

PRIČAO NAM JE Ubejdulah, sin Umera, Kavaririja, rekao je: pričao nam je Halid, sin Harisa, rekao je: pričao nam je Ubejdulah, sin Umera, od Nafi'a od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Bio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da) govori (tj. govoraše) stojeći, zatim sjedne, zatim ustane - kao što činite (vi) sada.

GLAVA:

Okrenuće se (ili: Okreće se) vođa narodu, i okretanje (okreću se) ljudi vođi kada govori.

A okrenuo se Ibnu Umer i Enes, bio zadovoljan Allah od njih (s njima, okretali su se) vođi.

PRIČAO NAM JE Muaz, sin Fedaleta, rekao je: pričao nam je Hišam od Jahja-a, od Hilala, sina Ebu Mejmuneta, pričao nam je Ata', sin Jesara, da je on čuo Ebu Seida Hudriju, rekao je:

Zaista je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, sjedio jednoga dana na govornici, a (mi) smo sjedili oko njega.

GLAVA

(onoga) ko je rekao u govoru poslije pohvale (Allaha): "Što se tiče poslije (zahvale Bogu)....".

Predao (tj. pričao) ga je Ikjrimete od Ibnu Abasa, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

(Predao, pričao ga je, tj. pričao je taj govor o izrazu u propovjedi: "Što se tiče poslije...".)

A rekao je Mahmud: pričao nam je Ebu Usamete, rekao je: pričao nam je Hišam, sin Urveta, rekao je: izvijestila me Fatima, kći Munzira, od Esme, kćeri Ebu Bekjra, rekla je: unišla sam na (razgovor) Aiši (tj. posjetila sam je), a ljudi klanjaju. Rekla sam: "Šta je stanje (ili: stvar ovih) ljudi (tj. Šta je ljudima)?" Pa je dala znak (pokazala je) svojom glavom k nebu. Pa sam rekla: "Znak (nekakav)?" Pa je dala znak svojom glavom, to jest: "Da." Rekla je (Esma): Pa je oduljio (molitvu) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, vrlo (dugo tako) da se pokazala meni nesvjestica, a do moje strane (tj. uz mene) je (bila, stajala je jedna) mješina (i) u njoj voda, pa sam je otvorila pa sam počela (da) lijevam iz nje (vodu) na moju (tj. na svoju) glavu. Pa je otišao (sa molitve) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a već se pokazalo (tj. izašlo iz sjene, pomrčanja, pomračenja) Sunce, pa je govorio ljudima, i zahvalio je Allahu sa (zahvaljivanjem onakvim) što je On pripadnik njega (tj. zahvalio Mu je kako treba, kako pristoji da Mu se zahvali), zatim je rekao:

"Što se tiče poslije." Rekla je (Esma): I zavikale (zagalamile, zažagorile) su (neke) žene od Pomagača, pa sam se obrnula (tj. nagela, obratila) k njima zato (da) ih ušutkam (utišam da ne galame pa nisam čula šta je dalje rekao Muhamed a.s.) pa sam rekla Aiši (pitala je): "Šta je rekao?" Rekla je: rekao je: "Nema nijedne stvari (što) nisam bio (u prilici da) mi se pokazala (a da je drukčije sada bilo) osim (tako da) sam je već vidio u ovome mome mjestu (gdje sada stojim) čak raj i Vatra. I zaista ono već se objavilo k meni da ćete se vi iskušavati (isprobavati) u grobovima kao ili blizu iskušenja pomazanika Lažova (Antihrista, Dedždžala). Doći će se jednom (od) vas pa će se reći njemu: "Šta je (Kakvo je) tvoje znanje o ovome čovjeku (tj. o Muhamedu a.s.)?" Pa što se tiče vjernika, ili ubijedenoga - sumnjao je Hišam (o tome koja je riječ upotrebljena) - pa (on) će reći: "On je poslanik Allaha, on je Muhamed, pomilovao ga Allah i spasio, donio nam je jasnoće (jasne dokaze) i pravopuće, pa smo vjerovali, i odazvali smo se, i slijedili smo i potvrdili smo (da je to sve istina)." Pa će se reći njemu: "Spavaj dobar, već znadijasmo (već smo znali) zaista sigurno (ti) vjerovaše u njega." A što se tiče dvoličnjaka, ili sumnjaoca - sumnjao je Hišam - pa će se reći (i) njemu: "Šta je tvoje znanje o ovom čovjeku?" Pa će reći: "Neću znati (tj. Ne znam). Čuo sam ljude (da) govore (jednu) stvar (tj. govore nešto) pa sam rekao (pa sam govorio i ja onako sa njima)." Rekao je Hišam: rekla je meni Fatima (ovo) pa sam ga zapamtio osim (onoga što) je ona spomenula (ono) što će se učiniti grubo na njemu.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Mamera, rekao je: pričao nam je Ebu Asim od Džerira, sina Hazima, rekao je: čuo sam Hasena (da) govori:

pričao nam je Amr, sin Tagliba, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (imao slučaj da) se donio (nekakav) imetak ili roblje (zarobljenici), pa ga je podjelio: pa je darovao (neke) ljude, a ostavio (bez darovanja neke) ljude. Pa mu je stiglo (tj. Pa je saznao) da (oni) koje je ostavio, kore (ljute se, zbog izostavljanja njih). Pa je zahvalio Allahu, zatim je pohvalio Njega, zatim je rekao:

"Što se tiče poslije, pa tako mi Allaha zaista ja sigurno darujem čovjeka (dajem čovjeku), a ostavim (bez dara) čovjeka, a (onaj) kojega ostavljam (bez dara) je draži k meni od (onoga) kojega darujem, ali darujem (neke) ljude zato što vidim u njihovim srcima (svojstva) od nestrpljivosti i nespokojstva (ili: straha od siromaštva), a prepuštam (neke) ljude k (onome) što je učinio (dao) Allah u njihova srca od bogatstva (duha, neustrašivosti od siromaštva) i dobra. U njima je (tj. Među njih se ubraja) Amr, sin Tagliba." Pa tako mi Allaha ne volim da je za mene (tj. da je meni) za riječ poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, crvena marva (crvena goveda darovana, tj. volim što je tu pohvalnu riječ izrekao nego da mi je darovao vrlo lijepih i dobrih crvenih goveda).

PRİČAO NAM JE Jahja, sin Bukjejra, rekao je: pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba, rekao je: izvijestio me Urvete da je Aiša izvijestila njega da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, izašao jedne noći iz utrobe noći (tj. iz mraka) pa je klanjao u bogomolji. Pa su klanjali (neki) ljudi za njegovim klanjanjem (za njegovom molitvom). Pa su osvanuli ljudi pa su pričali (o tome). Pa se sakupio (druge noći broj ljudi) mnogobrojniji od njih pa su klanjali sa njim. Pa su osvanuli ljudi pa su pričali. Pa su bili mnogobrojniji stanovnici (tj. posjetio) bogomolje treće noći, pa je izašao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa su klanjali sa (tj. za) njegovom molitvom. Pa pošto je bila četvrta noć, bila je nemoćna (tjesna) bogomolja od svojih stanovnika (posjetilaca, tj. nije mogla sve da primi) dok je izašao za (tj. na) molitvu jutra (sabahu). Pa pošto je završio (izvršio) molitvu zore (sabaha), okrenuo se na ljude, izgovorio je očitovanje, zatim je rekao:

"Što se tiče poslije, pa zaista ono se nije sakrilo meni vaše mjesto, ali se ja bojim da se uzakoni (da se stavi u strogu dužnost ova molitva u ponoćno vrijeme) pa (da onda) obnemoćite od nje (pa da postanete nemoćni da je izvršavate)." Slijedio ga je (Ukajla) Junus.

PRİČAO NAM JE Ebul-Jeman, rekao je: izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je: izvijestio me Urvete od Ebu Humejda Saidije da je on izvijestio njega da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, ustao večerom (naveče) poslije molitve, pa je očitovao (izrekao očitovanje), i pohvalio Allaha sa (onim) što je On njegov pripadnik (tj. i pohvalio Allaha kako Mu pripada, dolikuje), zatim je rekao:

"Što se tiče poslije." Slijedili su ga (Zuhriju) Ebu Muavijete i Ebu Usamete od Hišama, od njegova oca, od Ebu Humejda, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je: "Što se tiče poslije." Slijedio ga

(Zuhriju, ili možda Ukajla) je Adenija od Sufjana u (izrazu): "Što se tiče poslije (a ne u cijelome hadisu)."

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, rekao je: izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je: pričao mi je Alija, sin Husejna, od Misvera, sina Mahremeta, rekao je: ustao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa sam ga čuo kada je očitovao (izgovorio očitovanje, da) govori:

"Što se tiče poslije (tj. A poslije toga,...)." Slijedio ga (Šuajba) je Zubejdija od Zuhrije.

PRIČAO NAM JE Ismail, sin Ebana, rekao je: pričao nam je Ibnul-Gasil, rekao je: pričao nam je Ikjrimete od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice (s njima), rekao je:

Ispeo (Popeo) se poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (na) govornicu, a bilo je (to) zadnje sjedenje (što) ga je sjedio, savijajući (sebi, zaogrnuvši jedan) pokrivač na svoja dva ramena, već je zavio (zamotao) svoju glavu sa masnim (debelim) zavojem, pa je zahvalio Allahu i pohvalio Ga, zatim je rekao: "O ljudi, k meni!" Pa su se skupili k njemu. Zatim je rekao: "Što se tiče poslije, pa zaista ovo pleme od Pomagača (tj. Pomagači) su malobrojni, a mnogobrojni su ljudi (tj. muslimani koji sada primaju islam kada već nema više one opasnosti kao nekada), pa ko bude upravljao (sa nekom) stvari od sljedbe Muhameda, pomilovao ga Allah i spasio, pa mogne da šteti u njoj jednom (licu, tj. nekome) ili (da) koristi u njoj jednom (licu, tj. nekome), pa neka primi (lijep postupak) od dobročinioca (između) njih, a neka pređe (preko lošeg postupka) od grijешnika (prestupnika između) njih."

## GLAVA

(jednog) sjedenja između dva govora (između dvije propovjedi) petkom.

PRIČAO NAM JE Museded, rekao je: pričao nam je Bišr, sin Mufedala, rekao je: pričao nam je Ubejduh, sin Umera, od Nafi'a, od Abdullaha, sina Umera, rekao je:

Bio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da) govori dva govora (tako da) sjedne između njih dva (tj. sjedajući između njih dva).

## GLAVA

slušanja (upravljenog) k govoru (propovjedi) petkom.

PRIČAO NAM JE Adem, rekao je: pričao nam je Ibnu Ebu Zi'b od Zuhrije, od Ebu Abdullaha Egara, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Kada je bio (tj. Kada bude) petak, stanu anđeli na vrata bogomolje (da) pišu (tj. pišući) prvoga pa prvoga (prispjeloga čovjeka). I primjer ranioca (onoga koji rano dođe) je kao primjer (onoga) koji poklanja (daje za žrtvu - kurban) devu (kamilu), zatim kao (onaj) koji poklanja kravu, zatim ovna, zatim kokoš, zatim jaje. Pa kada je izašao (kada izađe) vođa (na govornicu), saviju (smotaju anđeli) svoje listove (popisa) i slušaju opomenu (propovjed)."

GLAVA:

Kada je vidio vođa (nekojega, nekog) čovjeka (da) je došao, a on (vođa) govori (drži propovjed), zapovjedio mu je (tj. zapovjediće mu) da klanja (molitvu od) dva naklona (dva rekjata).

PRIČAO NAM JE Ebu Numan, rekao je: pričao nam je Hamad, sin Zejda, od Amra, sina Dinara, od Džabira, sina Abdullaha, rekao je: došao je (jedan) čovjek, a Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, govori ljudima petkom, pa je rekao:

"Da li si klanjao, o omsica (o ti)?" Rekao je: "Ne." Rekao je: "Ustani, pa se nakloni (tj. pa klanjaj dva naklona, rekjata, jer molitva treba da ima najmanje dva naklona-rekjata)."

GLAVA

(onoga) ko je došao, a vođa govori, klanjao je (tj. klanjaće) dva lagana naklona (rekjata).

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, rekao je: pričao nam je Sufjan od Amra, čuo je Džabira (da) je rekao:

Unišao je (jedan) čovjek petkom (u bogomolju), a Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, govori, pa je rekao: "Da li si klanjao?" Rekao je: "Ne." Rekao je: "Pa klanjaj dva naklona (rekjata)."

(Veli se da je to bio Sulejk. Hanefije ne praktikuju klanjanje ovih dvaju rekjata, ako imam, vođa već govori.)

GLAVA

podizanja dviju ruku u govoru (u propovjedi radi upućivanja molbe Uzvišenome Bogu).

PRIČAO NAM JE Museded, rekao je: pričao nam je Hamad, sin Zejda, od Abdul-Aziza, od Enesa; i od Junusa, od Sabita, od Enesa, rekao je:

Dok Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, govori (jedanput, jednom prilikom) petkom, kadli je ustao (tj. kadli ustade jedan) čovjek pa je rekao (pa reče): "O poslaniče Allaha, propadoše konji (ergela) i

propadoše ovce, pa zovi (tj. moli) Allaha da nas napoji (tj. da nam dadne kišu)." Pa je pružio (tj. podigao) svoje dvije ruke i molio je.

## GLAVA

traženja napajanja (tj. molenja za kišu) u govoru petkom.

PRİČAO NAM JE Ibrahim, sin Munzira, rekao je: pričao nam je Ebul-Velid, rekao je: pričao nam je Ebu Amr, rekao je: pričao mi je Ishak, sin Abdullaha sina Ebu Talhata, od Enesa, sina Malikja, rekao je:

Pogodila je ljude (sušna) godina na vremenu (tj. za vrijeme) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pa dok Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, govori u petak (jednom prilikom), ustao je (tj. ustade jedan) Beduin pa je rekao (pa reče): "O poslaniče Allaha, propade (upropasti se, uništi se) imanje i ogladni porodica, pa moli Allaha za nas." Pa je podigao svoje dvije ruke, a ne vidimo u (tj. na) nebu (komadića od) oblaka, pa tako mi (Onoga) koji je (Taj što je) moja duša u Njegovoj ruci nije ih (ruku) postavio (u obični položaj, tj. nije ih spustio) dok se uzbudio (tj. pokrenuo odmah) oblak primjerima planina (tj. kao planine oblak), zatim nije (bio) sišao od (tj. sa) svoje govornice dok (tj. a čak) sam vidio kišu (a ona, kiša) slijeće (tj. silazi, pada) na njegovu bradu, pomilovao ga Allah i spasio. Pa se kišilo nama (tj. Pa smo bili pogođeni kišom) toga našega dana, i od sutra, i poslije sutra (tj. i prekosutra) i (dana) koji slijedi njega (tj. i dana koji dolazi poslije prekosutra) čak i drugoga petka (tj. cijelu sedmicu i idući petak; ili sve do idućeg petka padala je kiša). I ustao je taj (tj. onaj) Beduin (isti); ili je rekao: (I ustao je drugi Beduin) osim njega pa je rekao: "O poslaniče Allaha, poruši se zgrada i potopi se imanje (imetak od mnoge kiše), pa moli Allaha za nas." Pa je podigao svoju ruku pa je rekao: "Okolo nas, a ne na nas (Bože moj, spuštaj kišu)!" Pa ne pokaže svojom rukom k (nekoj) strani od oblaka (a da je bilo drugčije) osim (tako da) se rastupila (tj. razvedrila ta strana), i postala je Medina kao rupa (tj. nebo nad Medinom je izgledalo kao rupa, jer je bilo samo na tom mjestu vedro, a okolo oblačno). I tekla je dolina Kanat (tekla je voda tom dolinom) mjesec (dana), i nije došao nijedan (čovjek) od (neke) strane (a da je drukčije bilo) osim (tako da) je pričao za kišu (o kiši tamo).

## GLAVA

šutenja (čutanja ili: ušutkivanja) petkom, a vođa govori, i kada je rekao svome drugu: šuti, pa već je pogriješio (ili: učinio je što ne treba).

A rekao je Selman od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, "... (pa zatim) šuti kada je govorio vođa..."

(To je dio hadisa koji je prošao u GLAVI masti (mazanja sa pomasti) zbog petka.)

PRİČAO NAM JE Jahja, sin Bukjejra, rekao je: pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba, rekao je: izvijestio me Seid, sin Musejeba, da je Ebu Hurejrete izvijestio njega da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Kada si rekao tvome (tj. svome) drugu petkom (na džumi): šuti!, a vođa govori, pa već si brbljao (pa već si govorio koješta, govorio si glupost, tj. pogriješio si, učinio si ono što nisi trebao učiniti)."

## GLAVA

časa koji je u petak (tj. GLAVA momenta, minute koja postoji u petku, a u kojoj je molba primljena.)

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Meslemeta, od Malikja, od Ebu Zinada, od Aaredža, od Ebu Hurejreta da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, spomenuo petak pa je rekao:

"U njemu je čas (jedan tako vrijedan da) se neće složiti (s) njim (jedan) rob musliman, a on je stajač, klanja, pita (tj. moli) Allaha - uzvišen je (On) - (moli Ga za neku) stvar (a da će drukčije biti) osim (tako da) je darovao (tj. da će darovati) njemu nju (tu stvar za koju moli, koju traži)." I pokazao je sa svojom rukom (da) umanji njega (tj. I dao je znak rukom da prikaže da taj čas, momenat, minuta traje vrlo malo vremena, vrlo kratko, jedan tren).

(O ovome času postoje razna stanovišta i rasprave koje se neće ovdje prikazivati.)

## GLAVA:

Kada su se razbježali (tj. razišli, rasuli, udaljili) ljudi od vođe u (vrijeme) molitve petka (ili: u molitvi petka - džume), pa molitva vođe i (onoga) ko je ostao, je dozvoljena (tj. potpuna je, važeća je).

PRIČAO NAM JE Muavijete, sin Amra rekao je: pričao nam je Zaidete od Husajna, od Salima, sina Ebul-Dža'da, rekao je: pričao nam je Džabir, sin Abdullaha, rekao je:

Dok mi klanjamo sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, kadli dođe karavana (kamila), nosi (neku) hranu. Pa su se okrenuli k njoj (karavani) čak (da) nije ostalo sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, (niko) osim dvanaest ljudi, pa je sišao (tj. objavljen je) ovaj odlomak (Kur'ana): "I kada su vidjeli (tj. I kada vide, ugledaju kakvu) trgovinu ili zabavu, razbiju se (raspršaju se od tebe) k njoj, a ostave tebe stojeći (u molitvi, tj. klanjajući)...".

## GLAVA

(neobavezne, dobrovoljne) molitve poslije (obavezne molitve) petka (džume) i prije nje.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, rekao je: izvijestio nas je Malikj od Nafi'a, od Abdullaha, sina Umera, da poslanik Allaha, klanjavaše prije (obavezne molitve vremena) podne dva naklona (rekjata)

i poslije nje dva naklona (rekjata), i poslije sutonske (obavezne) molitve (akšama) dva naklona (rekjata) u svojoj kući, i poslije večernje (obavezne) molitve (jacije) dva naklona (rekjata); i bio je (običaja da) ne klanja poslije (obavezne molitve) petka (džume u bogomolji tako) da ode pa klanja dva naklona (rekjata u kući).

## GLAVA

govora Allaha - uzvišen je (On): "Pa kada se izvršila molitva, pa razidite se u zemlju (tj. po zemlji), i tražite od dobrote Allaha....".

PRIČAO NAM JE Seid, sin Ebu Merjema, rekao je: pričao nam je Ebu Gasan, rekao je: pričao mi je Ebu Hazim od Sehla, sina Sa'da, rekao je:

Bila je u nas (među nama jedna) žena (što) čini (tj. koja sije, sadi) na potocima (ili: kanalima) u svojoj (jednoj) njivi šećernu repu. Pa je bila, kada je bio (tj. kada bi bio) petak, (bila je običaja da) iščupa korijenja šećerne repe pa ga učini (stavi) u (jedan) lonac, zatim stavi na njega šaku od ječma (što) ju je samlila (samljela), pa bude korijenje šećerne repe njegova kost s mesom (tj. u tom samljevenom ječmu je korijenje stavljeno umjesto mesa s kostima). I odlažasmo (ili: I vraćasmo se) od (tj. sa) molitve petka, pa je pozdravljasmo, pa približi (tj. ponudi, iznese ona) to jelo k nama pa ga ližemo (tj. pa ga pojedemo tako da ga po loncu što je ostalo ližemo). I željasmo (tj. I željno čekasmo) petak zbog toga njezinoga jela.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Meslemeta, rekao je: pričao nam je Ibnu Ebu Hazim od njegova oca, od Sehla (pričao je) za ovo, i rekao je:

Ne odmarasmo u podne i ne ručavasma osim poslije (molitve) petka.

## GLAVA

podnevnoga odmora (petkom) poslije (molitve) petka (poslije džume).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Ukbeta, Šejbanija, rekao je pričao nam je Ebu Ishak Fezarija od Humejda, rekao je: čuo sam Enesa (da) govori:

Bili smo (običaja da) poranimo k (molitvi) petka, zatim odmarasmo (poslije molitve).

PRIČAO NAM JE Seid, sin Ebu Merjema, rekao je: pričao nam je Ebu Gasan, rekao je: pričao mi je Ebu Hazim od Sehla, rekao je:

Klanjavasmo sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, (molitvu) petka, zatim bude odmor (podnevni, u pola dana).

**U IME ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.**

## GLAVA

molitve straha (opasnosti), i (GLAVA) govora Allaha - uzvišen je (On): "I kada ste udarali u zemlju (nogama, tj. I kada putujete po zemlji - jer onaj ko putuje pješakeći, a tako se najviše nekada putovalo, digne nogu pa je opet spusti na zemlju te to izgleda kao da udara nogama zemlju pod sobom), pa nije na vas grijeh da skratite (dio) od molitve ako se bojite da vas stave u iskušenje (napadom oni) koji ne vjeruju. Zaista nevjernici su (bili oduvjek) vama jasan neprijatelj. I kada si bio (tj. Kada budeš ti, Muhamede,) u (tj. među) njima (vjernicima), pa budeš uspostavljao njima molitvu, pa neka ustane (na molitvu, neka klanja jedna) grupa od njih sa tobom, i neka uzmu svoja oružja, pa kada su ničičili (činili sedždu), pa neka budu iza vas. I neka dođe druga grupa (što) nisu klanjali, pa neka klanjaju sa tobom, i neka uzmu svoju opreznost i svoja oružja. Vole (oni) koji ne vjeruju, da zanemarite vaša oružja i vašu robu (stvari), pa će (tada) nageti se (tj navaliti) na vas jednim naginjanjem (snažnim). A nema grijeha na vas, ako je sa vama uznemirenje od kiše (ako vas uznemiruje kiša) ili budete bolesni, da spustite vaša (svoja) oružja. I uzmite vašu opreznost (I budite oprezni)! Zaista Allah je pripremio za nevjernike ponižavajuću kaznu."

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, rekao je: izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je (Šuajb): pitao sam ga (Zuhriju):

"Da li je klanjao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, misli (na) molitvu straha (molitvu opasnosti, tj. molitvu u časovima neposredne opasnosti od neprijatelja)?" Rekao je (Zuhrija): izvijestio me Salim da je Abdullah, sin Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice (s njima), rekao: Borio sam se (u zajednici, skupa) sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, prema Nedždu, pa smo se sreli sa neprijateljem (lice u lice, nasuprot), pa smo se poredali za (borbu protiv) njih. Pa je ustao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) klanja nama. Pa je ustala (jedna) grupa sa njim, a okrenula se (druga) grupa na neprijatelja (da motri da ne bi iznenada navalio). I naklonio se poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, sa (onim) ko je sa njim (bio) i ničičio je dvije ničice (sedžde), zatim su otišli (na) mjesto grupe koja nije klanjala (zbog čuvanja položaja), pa su došli (sa položaja) pa se naklonio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, sa njima (jedan) naklon (rekjat) i ničičio je dvije ničice, zatim je pozdravio (predao selam). Pa je ustao svaki pojedini od njih, pa se naklonio za svoju osobu (tj. pa se naklonio sam za se, sam sobom jedan) naklon (rekjat) i ničičio je dvije ničice (sedžde).

## GLAVA

molitve (u slučaju) straha (za) pješake i jahače. Pješak je stajač (na nogama za vrijeme kretanja).

PRIČAO NAM JE Seid, sin Jahja-a sina Seida, Kurejšija rekao je: pričao mi je moj otac, rekao je: pričao nam je Ibnu Džurejdž od Musa-a, sina Ukbeta, od Nafi'a, od Ibnu Umera slično govoru (tj. mišljenju)

Mudžahida: Kada su se izmješali (klanjaće) stojeći. A povećao je Ibnu Umer od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio:

A ako budu (neprijatelji) mnogobrojniji (tj. opasniji) od toga (tj. tako opasan da se vjernici ne mogu skupiti na jedno mjesto na kojem će u grupama i na smjene klanjati), pa neka klanjaju stojeći (na nogama) i jašući.

GLAVA:

Čuvaće neki (od) njih neke u molitvi straha.

PRIČAO NAM JE Hajvete, sin Šurejha, rekao je: pričao nam je Muhamed, sin Harba, od Zubejdije, od Zuhrije, od Ubejdulaha, sina Abdullaha sina Utbeta, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice (s njima), rekao je:

Ustao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, i ustali su ljudi sa njim (da klanjaju), pa je veličao (izgovorio "Allahu ekjber") i veličali su sa njim, i naklonio se i naklonili su se (neki) ljudi od njih, zatim je ničičio (učinio sedždu) i ničičili su sa njim. Zatim je ustao za drugi (naklon, tj. na drugi rekjat), pa su ustali (oni) koji su ničičili (sa njim) i čuvali su svoju braću, a došla je druga grupa (koja nije klanjala prvoga rekjata, naklona) pa su se naklonili i ničičili su sa njim (tj. klanjali su sa njim kada je on klanjao drugi rekjat, drugi naklon). I ljudi, svi oni su u molitvi (bili), ali čuvaju neki (od) njih neke.

GLAVA

molitve kod ustajanja protiv tvrđava i susretanja neprijatelja.

A rekao je Evzaija: Ako se bila pripravila pobjeda (tj. Ako je pobjeda, osvojenje tvrđave moguće i na domaku), a ne mogu (a nisu mogli da stupe zajednički) na molitvu (zbog završnih borbenih operacija), klanjaće davanjem znakova, svaki čovjek za svoju osobu (sam za sebe). Pa ako nisu mogli (klanjati ni) na (način) davanja znaka, odgodiće molitvu (dotle) da se rastupi borba ili (da) postanu sigurni (bezbjedni), pa će (da) klanjaju dva naklona (rekjata). Pa ako ne mogu (dva naklona, rekjata), klanjaće (jedan) naklon (rekjat) i dvije ničice (sedžde). Pa ako nisu mogli (ne mogu ni to), neće biti dostatno njima veličanje (tj. izgovaranje samo "Allahu ekjber"), i odgodiće je (molitvu) dok budu sigurni (tj. do vremena bezbjednosti). A za njega je rekao (tj. A ovo je rekao, A ovoga je mišljenja i) Mekjhul. A rekao je Enes: Prisustvovao sam kod ustajanja protiv tvrđave Tustera (u Perziji) kod obasjavanja zore. I pojačalo (zažestilo) se rasplamsavanje borbe, pa nisu mogli na molitvu. Pa nismo klanjali osim poslije uzdizanja dana, pa smo je klanjali (tek tada), a mi smo sa Ebu Musa (Eš'arijom), pa se osvojilo nama (tj. pa smo pobjedili, osvojili tu tvrđavu). I rekao je Enes: A ne veseli me za tu molitvu (da mi se dadne, da) ovaj svijet i što je u njemu.

(To se na više načina tumači šta je Enes htio da tom izjavom rekne.)

PRIČAO NAM JE Jahja, rekao je: pričao nam je Vekji' od Alije, sina Mubareka, od Jahja-a, sina Ebu Kjesira, od Ebu Selemeta, od Džabira, sina Abdullaha, rekao je:

Došao je Umer (na) dan Handeka pa je počeo (da) psuje nevjernike Kurejša i govori: "O poslaniče Allaha, nisam klanjao popodne (ikjindiju) dok je blizu bilo Sunce da zađe." Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "I ja tako mi Allaha nisam je klanjao poslije." Rekao je (Džabir): Pa je sišao k (dolini) Buthanu pa se očistio i klanjao je popodne (ikjindiju) poslije što je zašlo Sunce, zatim je klanjao sutonsku molitvu (akšam) poslije nje (ikjindije, popodneva).

#### GLAVA

molitve tražioca i traženoga jašući i davanjem znaka.

(Tražilac je progonilac neprijatelja, traženi je progonjeni od neprijatelja.)

A rekao je Velid: Spomenuo sam Evzaiji molitvu Šurahbila, sina Simta, i njegovih drugova (koji su klanjali) na leđima jahaće životinje, pa je rekao: Također je (ta) stvar kod nas kada se pobjao mašenja (da će mu promaći, umaknuti). A dokazivao je Velid sa govorom Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio:

"Neka ne klanja nipošto nijedan (od vas) popodne - ikjindiju (nigdje) osim u Kurejzatovićima (tj. u njihovom naselju).

#### GLAVA.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda sina Esma-a (ili: sina Esme), pričao nam je Džuvejrijete od Nafi'a, od Ibnu Umera, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, nama pošto smo se vratili od saveznika (koji su udruženo opsjedali muslimane na Handeku):

"Neka nipošto ne klanja nijedan (musliman) popodne - ikjindiju (nigdje) osim u Kurejzatovićima (tj. u njihovom naselju, tvrđavi)." Pa je stigao neke (od) njih popodne u putu, pa je rekao neki (od) njih: Nećemo klanjati (sada nego) dok dođemo njoj (tvrđavi Kurejzatovića). A rekao je neki (od) njih: Nego (kako)! Klanjaćemo. Nije se htjelo to od nas. Pa se (sve ovo) spomenulo Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa nije izgrdio nijednoga od njih.

#### GLAVA

ranenja (ranjenja, žurenja) i (predosvitne) pomrčine za jutarnju (ili: za jutro i molitvu) molitvu i molitvu (i ranenja) kod navale (na neprijatelja) i rata.

PRIČAO NAM JE Museded, rekao je: pričao nam je Hamad od Abdul-Aziza, sina Suhejba, i (od) Sabita Bunanije, od Enesa, sina Malikja,

da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, klanjao jutarnju molitvu u (predosvitnoj) pomrčini, zatim je uzjahao pa je rekao:

"Allah je veći (od svega i svakoga)! Razrušio se (ili: Razrušen bio) Hajber! Zaista mi kada smo sišli (odsjeli) u prostor (dvorište jednoga) naroda, pa loše je jutro opomenutih." Pa su izašli (i) trče (tj. trčeći) u ili po ulicama, i govore: "Muhamed i petodjel!" Rekao je: A "hamis" (petodjel) je vojska. Pa se pokazao nad njima (tj. Pa ih je nadvladao, Pa ih je pobjedio) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je ubio (osobu) boreću (borbenu, koja je ubijala ne htijući se predati i pristati na mir), a zarobio je potomstva (i razdijelio ih je), pa je postala Safija (robinja) Dihjetu Kjelbiji, a (onda) je postala (robinja) poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Zatim ju je oženio (uzeo za ženu) i učinio je njezinim vjenčanim darom njezino oslobođenje (ropstva, tj. dao joj je vjenčani dar, miraz, prćiju to što ju je oslobodio položaja zarobljenice). Pa je rekao Abdul-Aziz Sabitu (koji je imao nadimak Ebu Muhamed): "O Ebu Muhamede, ti (li) si pitao Enesa šta je darovao vjenčanoga dara (Muhamed a.s.) njoj (Safiji)?" Rekao je: "Darovao je vjenčanoga dara (Muhamed a.s.) njoj (Safiji) njezinu osobu (darovao joj je samu sebe). Pa se nasmješio."

(Upotpunio se prvi dio i slijedi ga drugi dio, a početak njegov je KNJIGA dvaju praznika (godišnjih).)